

**VALSTYBINIS MOKSLINIŲ TYRIMŲ INSTITUTAS
INOVATYVIOS MEDICINOS CENTRAS
DIREKTORĖS**

**ĮSAKYMAS
DĖL VALSTYBINIO MOKSLINIŲ TYRIMŲ INSTITUTO INOVATYVIOS
MEDICINOS CENTRO TVARUMO POLITIKOS PATVIRTINIMO**

2026 m. *balandžio 21* d. Nr. V- *32*
Vilnius

1. T v i r t i n u pridedamą Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Inovatyvios medicinos centro (toliau – IMC) tvarumo politiką (toliau – Politika).
2. N u r o d a u visiems IMC darbuotojams vadovautis šiuo įsakymu patvirtinta Politika.
3. Įsakymo vykdymo kontrolę pasilieku sau.

Direktorė

Tatjana Ivaškienė

Parengė: Bendrųjų reikalų skyrius
Gauna: Visi darbuotojai el. paštu.

Bendrųjų reikalų skyriaus
vedėjas
Vytenis Urbanavičius

VALSTYBINIO MOKSLINIŲ TYRIMŲ INSTITUTO INOVATYVIOS MEDICINOS CENTRO

TVARUMO POLITIKA

I SKYRIUS

ĮVADAS

1.1. Europos Komisijos paskelbtas Europos žaliasis kursas iškėlė ambicingą tikslą - tapti pirmuoju neutralaus poveikio klimatui žemynu. Tai reiškia ne tik politinius ar ekonominius pokyčius, bet ir aiškų signalą visoms organizacijoms, įskaitant mokslo ir studijų institucijas, kad veikla turi būti vykdoma atsakingai, vertinant jos poveikį aplinkai ir visuomenei. Sumažinti neigiamą žmogaus veiklos įtaką aplinkai galime pakeičiant savo kasdienes įpročius, todėl svarbiausias žingsnis, kurį turėtų žengti mokslo ir studijų institucija, ruošdamasi tvariajai transformacijai, tai pradėti apie ją galvoti kaip apie neišvengiamybę ir artimiausios ateities veiklos riziką, t. y. suvokti, kad mokslo institucijos, kurios neskirs dėmesio poveikiui aplinkai ir visuomenei, ilgainiui gresia vis mažesnis partnerių, užsakovų ir potencialių darbuotojų dėmesys. Dėl šių priežasčių Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Inovatyvios medicinos centras (toliau - IMC) savo aktyviais veiksmais siekia prisidėti prie tvaresnės ateities kūrimo.

1.2. Tvarumo politika - IMC dokumentas, kuriame nustatomi tvarumo principai, tikslai ir įsipareigojimai, taikomi instituto veikloje, siekiant mažinti neigiamą poveikį aplinkai, užtikrinti socialinę atsakomybę ir skaidrią valdyseną.

1.3. Tvarumo politika parengta siekiant sistemingai integruoti darnaus vystymosi, aplinkos apsaugos, socialinės atsakomybės ir gero valdymo principus į IMC veiklą, atsižvelgiant į Paryžiaus susitarimą, dėl klimato kaitos, Jungtinių Tautų Organizacijos Darnaus vystymosi tikslus, Europos žaliajį kursą, Europos Komisijos komunikatą dėl įmonių socialinės atsakomybės skatinimo bei kitus aktualius Europos Komisijos ir Lietuvos Respublikos teisės aktus.

1.3. Tvarumo politika yra taikoma visam IMC, siekiant užtikrinti bendrą tvarumo sampratą ir vystyti darnią instituto kultūrą.

1.4. Su šia Tvarumo politika turi susipažinti visi IMC darbuotojai ir ją taikyti savo profesinėje veikloje.

II SKYRIUS

SAVOKOS IR SUTRUMPINIMAI

2.1. **Tvarumas** - tai vystymosi principas, pagal kurį siekiama užtikrinti dabartinės visuomenės poreikių tenkinimą nepažeidžiant ateities kartų galimybių patenkinti savo poreikius.

2.2. **Darnaus vystymosi tikslai** (toliau - DVT) - Jungtinių Tautų Organizacijos pasauliniu mastu iškelti siekiai, numatyti įgyvendinti iki 2030 m. Juos sudaro 17 DVT, kurie įtvirtina taikos, gerovės ir visapusiško klestėjimo žmonijai bei planetai siekį tiek dabar, tiek ateityje. Tikslai taip pat skatina valstybes, organizacijas ir visuomenę telktis bendriems veiksams, užtikrinant jų įgyvendinimą, kad dabarties poreikiai būtų tenkinami nekenkiant ateities kartoms.

2.3 **Paryžiaus susitarimas** - Paryžiaus susitarimas dėl klimato kaitos (Tarybos sprendimas (ES) 2016/1841) - valstybių susitarimas, siekiantis suvaldyti rizikas, susijusias su klimato kaitos keliamais pavojais. Apriboti vidutinės temperatūros žemėje kilimą bei toliau siekti ne didesnio nei 1,5° C vidutinio temperatūros žemėje padidėjimo. Papildomai susitarimas skatina

mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas ir stiprinti finansinę ir technologinę paramą klimato veiksams.

2.4. Europos Komisijos komunikatas, dėl įmonių socialinės atsakomybės skatinimo - 2011 m. spalio 25 d. Europos Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui „Atnaujinta 2011 - 2014 m. ES įmonių socialinės atsakomybės strategija“, kuria siekiama apibrėžti šiuolaikinį įmonių socialinės atsakomybės suvokimą, tai dokumentas, kuriuo Europos Komisija apibrėžia, kaip ES lygmeniu skatinama, kad verslas/įstaigos veiktų ne tik pelningai, bet ir atsakingai visuomenės bei aplinkos atžvilgiu.

2.5. Žalioji knyga - Europos Komisijos parengta sistema, apimanti įmonių socialinę atsakomybę ir nustatanti svarbiausius tinkamo įmonių valdymo Europos Sąjungoje klausimus.

2.6. Europos žalioji kursas - Europos Sąjungos strateginė politika ir veiksmų planas, išdėstytas Europos Komisijos komunikate (COM/2019/640), kuriuo siekiama pertvarkyti ES ekonomiką taip, kad ji būtų tvari, konkurencinga ir mažiau tarši.

III SKYRIUS TVARUMO POLITIKOS TIKSLAI

3.1. Ilgalaikis Tvarumo politikos tikslas - suformuoti IMC tvarumo kultūrą ir praktiką, užtikrinančią, kad instituto veikla būtų vykdoma atsakingai, o jos poveikis aplinkai ilgalaikėje perspektyvoje būtų nuosekliai mažinamas. Šio tikslo turi būti siekiama integruojant tvaraus vystymosi principus į mokslinius tyrimus, infrastruktūros valdymą ir kasdienes veiklos procesus, taip pat užtikrinant atitiktį Europos Sąjungos tvarumo principams, visų pirma orientuojantis į Darnaus vystymosi tikslus, įgyvendinant Paryžiaus susitarimo tikslus, dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų mažinimo ir energijos efektyvumo didinimo, taip pat vadovaujantis Europos žaliojo kurso kryptimis, apimančiomis klimato neutralumo siekį, energijos vartojimo efektyvinimą, žiedinės ekonomikos principų taikymą, tvarių viešųjų pirkimų plėtrą ir skaitmenizacijos sprendimų diegimą.

3.1.1. Šis tikslas įgyvendinamas plėtojant šias pagrindines kryptis:

- Aplinkos apsaugos. IMC siekia mažinti savo veiklos poveikį aplinkai racionaliai naudodamas energijos, vandens ir kitus gamtos išteklius, skatindamas energijos vartojimo efektyvumą, mažindamas laboratorinių procesų metu susidarančių atliekų kiekį ir užtikrindamas atsakingą cheminių medžiagų naudojimą ir tvarkymą.

- Tvarios mokslinių tyrimų infrastruktūros. IMC siekia užtikrinti, kad mokslinių tyrimų infrastruktūra ir laboratorijos būtų naudojamos efektyviai ir atsakingai, optimizuojant įrangos naudojimą, diegiant energiją taupančius sprendimus ir užtikrinant saugų laboratorinių procesų organizavimą.

- Socialinės atsakomybės. IMC siekia kurti saugią, etišką ir įtraukią darbo aplinką, užtikrinti darbuotojų saugą ir sveikatą, skatinti profesinį tobulėjimą bei laikytis aukštų mokslinės etikos ir akademinio sąžiningumo standartų.

- Atsakingo valdymo. IMC veikla grindžiama skaidrumo ir atsakomybės principais, siekiant užtikrinti tvarius sprendimus infrastruktūros valdymo, viešųjų pirkimų ir bendradarbiavimo su partneriais srityse.

3.2. Trumpalaikis Tvarumo politikos tikslas - sukurti ir įdiegti IMC veiklos tvarumo valdymo modelį, kurio pagrindinis įgyvendinimo instrumentas yra IMC žaliosios transformacijos prioritetinių veiklos sričių planas (toliau - planas) (priedas Nr. 1). Planas užtikrina, kad IMC veikla būtų suderinta su tarptautiniais ir Europos Sąjungos įsipareigojimais. Jo įgyvendinimas tiesiogiai prisideda prie DVT, ypač klimato kaitos mažinimo, atsakingo vartojimo srityse, Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos tikslų, mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas, Europos žaliojo kurso nuostatų, siekiant pereiti prie klimatui neutralios ir išteklius tausojančios ekonomikos, Europos Komisijos įmonių socialinės atsakomybės politikos, įtvirtinančios organizacijų pareigą veikti atsakingai visuomenės ir aplinkos atžvilgiu.

3.2.1. Planas orientuotas ne tik į pavienių aplinkosauginių priemonių įgyvendinimą, bet ir į nuoseklų IMC veiklos procesų tobulinimą.

3.2.2. Plane numatomos priemonės apima infrastruktūros modernizavimą ir efektyvų išteklių naudojimą, tvarių viešųjų pirkimų principų taikymą, darbuotojų sąmoningumo ir tvarių darbo įpročių stiprinimą bei tvarumo iniciatyvų įgyvendinimo ir rezultatų stebėseną.

3.2.3. Įgyvendinant šį planą siekiama sudaryti sąlygas ilgalaikiai IMC veiklos transformacijai užtikrinant, kad tvarumo principai būtų nuosekliai integruojami į instituto mokslinių tyrimų, infrastruktūros valdymo ir administracinius procesus.

IV SKYRIUS TVARUMO POLITIKOS PRINCIPAI

4.1. IMC tvarumo politika grindžiama šiais principais:

4.1.1. Darnaus vystymosi principas

IMC savo veiklą organizuoja vadovaudamasis darnaus vystymosi principu, kuris reiškia subalansuotą ekonominių, socialinių ir aplinkosauginių aspektų integravimą į instituto veiklą. Šis principas grindžiamas Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų nuostatomis ir siekiu užtikrinti ilgalaikę visuomenės gerovę. IMC siekia, kad mokslinių tyrimų veikla būtų organizuojama taip, jog ji ne tik skatintų mokslo pažangą, bet ir prisidėtų prie tvaraus visuomenės vystymosi. Vadovaudamasis šiuo principu institutas siekia, kad mokslinių tyrimų infrastruktūra, mokslinių projektų įgyvendinimas ir administraciniai procesai būtų planuojami taip, kad būtų užtikrinamas atsakingas išteklių naudojimas, skatinamos inovacijos ir kuriama ilgalaikė vertė visuomenei.

4.1.2. Aplinkosaugos ir atsakingo išteklių naudojimo principas

Vadovaudamasis Paryžiaus susitarimo, dėl klimato kaitos nuostatomis ir Europos žaliojo kurso strategija, IMC siekia mažinti savo veiklos poveikį aplinkai ir prisidėti prie klimato kaitos mažinimo tikslų įgyvendinimo racionaliai naudojant energijos, vandens ir kitus gamtos išteklius, didinant energijos vartojimo efektyvumą ir skatinant tvarių technologinių sprendimų taikymą infrastruktūros valdyje ir kasdienėje veikloje.

4.1.3. Socialinės atsakomybės principas

IMC veikla grindžiama socialinės atsakomybės principu, kuris remiasi Europos Komisijos komunikate, dėl įmonių socialinės atsakomybės nustatytais atsakingos organizacijų veiklos principais. Institutas siekia užtikrinti saugią, etišką ir įtraukią darbo aplinką, kurioje gerbiamos darbuotojų teisės, užtikrinama darbuotojų sauga ir sveikata, skatinamas profesinis tobulėjimas

ir lygių galimybių principų laikymasis. IMC siekia stiprinti mokslo ir visuomenės ryšį, skatinti visuomenės pasitikėjimą mokslu ir užtikrinti, kad mokslinių tyrimų rezultatai būtų naudojami visuomenės poreikių gerinimui ir inovacijų plėtrai.

4.1.4. Atsakingo ir skaidraus valdymo principas

IMC veikla grindžiama atsakingo ir skaidraus valdymo principu, kuris užtikrina efektyvų išteklių naudojimą, skaidrų sprendimų priėmimą ir atsakomybę visuomenei. IMC siekia, kad sprendimų priėmimo procesai būtų pagrįsti skaidrumo, atsakomybės ir efektyvumo principais, o viešieji finansiniai ir kiti ištekliai būtų naudojami racionaliai ir atsakingai. Atsakingo valdymo principas taip pat apima tvarių viešųjų pirkimų principų taikymą, skaidrų bendradarbiavimą su partneriais ir atsakingą mokslinių tyrimų infrastruktūros naudojimą.

V SKYRIUS TVARUMO POLITIKOS PRIORITETINĖS KRYPTYS

5.1. IMC tvarumo politika įgyvendinama per tris pagrindines prioritетines kryptis - aplinkosaugos, socialinės atsakomybės ir valdysenos sritis.

5.2. Šios kryptys atitinka tarptautinėje praktikoje taikomą tvarumo modelį, pagal kurį institucijos tvarumas vertinamas per poveikį aplinkai, socialinę atsakomybę ir atsakingą organizacijos valdymą.

5.3. Įgyvendindamas šias kryptis IMC prisideda prie Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 metų tikslų, Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos ir Europos žaliojo kurso strateginių tikslų. Instituto veikla taip pat grindžiama Europos Komisijos parengtais įmonių socialinės atsakomybės principais, nustatytais Europos Komisijos Žaliojoje knygoje dėl įmonių socialinės atsakomybės, kurioje apibrėžiami pagrindiniai atsakingo organizacijų valdymo ir socialinės atsakomybės principai Europos Sąjungoje.

5.4. IMC veikla organizuojama taip, kad būtų nuosekliai mažinamas neigiamas poveikis aplinkai, stiprinama socialinė atsakomybė ir užtikrinamas skaidrus bei atsakingas organizacijos valdymas.

5.5. Veiklos prioriteti aplinkosaugos srityje.

Aplinkosaugos srityje IMC siekia mažinti instituto veiklos poveikį aplinkai, didinti energijos vartojimo efektyvumą ir racionaliai naudoti gamtos išteklius. Šios veiklos kryptys siejamos su DVT tikslais Nr. 12 „Atsakingas vartojimas ir gamyba“, 13 „Klimato srities veiksmai“ ir Nr. 9 „Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra“, taip pat su Paryžiaus susitarimo ir Europos žaliojo kurso nuostatomis, kuriomis siekiama mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas ir pereiti prie efektyvesnio energijos naudojimo.

5.5.1. Energijos vartojimo efektyvumas ir pastatų tvarumas.

Vienas svarbiausių IMC aplinkosaugos prioritetų yra energijos vartojimo efektyvumo didinimas ir pastatų tvarumo užtikrinimas. Mokslinių tyrimų infrastruktūra ir laboratorijos pasižymi dideliu energijos poreikiu, todėl efektyvus pastatų energijos ūkio valdymas yra svarbi instituto tvarumo politikos dalis. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų mažinimas IMC veikloje tiesiogiai siejamas su pastato energijos ūkio valdymu, kadangi šildymo, vėdinimo ir kondicionavimo (ŠVOK) procesai sudaro reikšmingą instituto energijos suvartojimo dalį ir daro tiesioginę įtaką bendram organizacijos ekologiniam pėdsakui. IMC pastate įdiegta pastato valdymo sistema (BMS) apima visą pastato infrastruktūrą ir leidžia centralizuotai valdyti bei stebėti energijos naudojimą realiu laiku. Ši sistema sudaro prielaidas pereiti nuo statinio pastato

eksploatavimo modelio prie dinaminio energijos valdymo, kai šildymo ir kondicionavimo parametrai pritaikomi prie faktinio patalpų naudojimo, sezoniškumo ir darbo organizavimo. BMS taip pat leidžia taikyti zoninį energijos valdymą, diferencijuojant energijos vartojimo režimus pagal patalpų paskirtį - laboratorijų, administracinių patalpų, bendrųjų erdvių ir pagalbinių patalpų naudojimo intensyvumą. Tokiu būdu energijos ištekliai paskirstomi efektyviau, o mažesnio intensyvumo patalpos eksploatuojamos taupesniu režimu, nepažeidžiant higienos, saugos ir komforto reikalavimų. Tokiu būdu prisidedant prie DVT Nr. 13 „Klimato srities veiksmai“.

5.5.2. Tvarus mokslinių tyrimų infrastruktūros ir laboratorijų valdymas.

IMC siekia užtikrinti racionalų ir atsakingą mokslinių tyrimų infrastruktūros bei laboratorijų naudojimą, organizuodamas jų veiklą taip, kad būtų efektyviai naudojama turima mokslinių tyrimų įranga ir infrastruktūra bei užtikrinami aukšti mokslinių tyrimų kokybės ir saugos standartai. IMC veikia kaip atviros prieigos centras, sudarantis galimybes mokslinių tyrimų infrastruktūra naudotis įvairiems mokslinių tyrimų veiklos dalyviams. IMC teikiamomis paslaugomis gali naudotis doktorantai, tyrėjai ir mokslininkų grupės, kitos mokslo ir studijų institucijos bei verslo įmonės.

Atviros prieigos centro principu organizuojama infrastruktūra leidžia naudotis specializuota gyvybės mokslų srities laboratorine įranga ir laboratorijų infrastruktūra, vykdyti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros veiklas, užsakyti individualizuotas mokslinių tyrimų paslaugas ar įgyvendinti bendrus MTEP projektus su instituto tyrėjais. IMC laboratorijos aprūpintos moksliniams tyrimams reikalinga infrastruktūra ir įranga - nuo bazinių laboratorinių priemonių iki pažangių tyrimų sistemų, įskaitant mikroskopijos ir kitą specializuotą mokslinių tyrimų įrangą.

Atsakingas infrastruktūros valdymas leidžia užtikrinti jos ilgalaikį naudojimą ir patikimą funkcionavimą vykdant mokslinius tyrimus. Tokiu būdu stiprinama mokslinių tyrimų infrastruktūra ir sudaromos sąlygos inovacijų plėtrai, prisidedant prie DVT Nr. 9 „Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra“ įgyvendinimo.

5.5.3. Atsakingas išteklių naudojimas ir atliekų prevencija.

IMC racionaliai naudoja laboratorines medžiagas ir kitus išteklius, bei siekia mažinti atliekų susidarymą. Taip pat taikomi tvarių viešųjų pirkimų principai, renkantis energiją taupančią ir ilgaamžę įrangą bei medžiagas. Taikomi žiedinės ekonomikos principai - remontuojant įrangą ir pratęsiant jos eksploatacijos laikotarpį. Tokiu būdu prisidedant prie DVT Nr. 12 „Atsakingas vartojimas ir gamyba“.

5.6. Veiklos prioritetai socialinės atsakomybės srityje.

Socialinės atsakomybės srityje IMC siekia užtikrinti saugią, etišką ir įtraukią darbo aplinką bei tvarų žmogiškųjų išteklių vystymą. Ši veiklos kryptis siejama su DVT tikslais Nr. 4 „Kokybiškas švietimas“, Nr. 5 „Lyčių lygybė“ ir Nr. 8 „Orus darbas ir ekonomikos augimas“.

5.6.1. Tvari žmogiškųjų išteklių politika ir mokslininkų karjeros vystymas.

IMC socialinės atsakomybės srityje veikia organizuojama vadovaujantis žmogiškųjų išteklių mokslininkams strategija, parengta remiantis Europos mokslininkų chartijos principais.

Institutas sudaro sąlygas mokslininkų profesiniam augimui, akademinėi laisvei, kompetencijų stiprinimui ir tarptautiniam mobilumui. Skatinamas nuolatinis darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas, dalyvavimas moksliniuose projektuose ir tarptautiniuose bendradarbiavimo programose.

5.6.2. Darbuotojų gerovė ir saugi darbo aplinka.

IMC siekia užtikrinti saugias ir sveikatai palankias darbo sąlygas bei kurti darbuotojų profesiniam augimui palankią darbo aplinką. Instituto veikloje daug dėmesio skiriama darbuotojų fizinei ir psichologinei gerovei, atsakingos organizacinės kultūros formavimui bei pagarbai žmogui. Vadovaudamasis žmogiškųjų išteklių strategijos mokslininkams principais, IMC sudaro sąlygas darbuotojų kompetencijų ugdymui, profesiniam tobulėjimui ir karjeros vystymui. Taip pat užtikrinamas darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų laikymasis, organizuojami darbuotojų saugos ir sveikatos mokymai bei taikomos priemonės, skirtos saugios ir sveikos darbo aplinkos palaikymui.

5.6.3. Lygių galimybių ir įvairovės užtikrinimas.

IMC užtikrina lygias galimybes visiems darbuotojams ir netoleruoja jokios diskriminacijos. Institutas skatina darbuotojų įvairovę, lyčių lygybę ir pagarbą žmogui organizacijos veikloje bei įgyvendina smurto ir priekabiavimo prevencijos priemones.

5.7 Veiklos prioritetai valdysenos srityje.

Valdysenos srityje IMC užtikrina skaidrų, atsakingą ir efektyvų organizacijos valdymą. Ši veiklos kryptis siejama su DVT tikslais Nr. 16 „Taika, teisingumas ir stiprios institucijos“ ir Nr. 17 „Partnerystė siekiant tikslų“.

5.7.1. Skaidrus ir atsakingas organizacijos valdymas.

IMC veikla grindžiama skaidrumo, atsakomybės ir gero valdymo principais.

5.7.2. Mokslinių tyrimų etika ir atsakingas mokslas.

IMC laikosi aukštų mokslinių tyrimų etikos standartų ir užtikrina, kad moksliniai tyrimai būtų vykdomi laikantis teisinių ir etinių reikalavimų. Institutas skatina atsakingą mokslą, duomenų patikimumą ir atvirą mokslinę komunikaciją.

5.7.3. Rizikų valdymas ir korupcijos prevencija.

IMC įgyvendina rizikų valdymo ir korupcijos prevencijos priemones, vadovaudamasis nacionaliniais teisės aktais ir vidaus kontrolės procedūromis.

5.7.4. Bendradarbiavimas su partneriais.

IMC skatina bendradarbiavimą su nacionaliniais ir tarptautiniais partneriais mokslo ir inovacijų srityse, prisidedamas prie tvarių mokslo ir inovacijų ekosistemų kūrimo.

5.7.5. Atsakinga žmogiškųjų išteklių valdysena.

IMC žmogiškųjų išteklių valdymas grindžiamas žmogiškųjų išteklių strategijos mokslininkams nuostatomis, kurios remiasi Europos mokslininkų chartijos principais. IMC siekia užtikrinti skaidrų ir atvirą mokslininkų įdarbinimo procesą, lygias galimybes, aiškias karjeros vystymo sąlygas ir palankią aplinką moksliniam darbui.

VI SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

6.1. Tvarumo politikos priedas Nr. 1 - IMC žaliosios transformacijos prioritetinių sričių planas.

6.2. Tvarumo politiką ir jos pakeitimus tvirtina IMC direktorius.

6.2. Tvarumo politika yra viešai skelbiama IMC interneto svetainėje.

IMC ŽALIOSIOS TRANSFORMACIJOS PRIORITETINIŲ SRIČIŲ PLANAS

Žalioji, Valstybinio mokslinių tyrimų instituto Inovatyvios medicinos centro (toliau - IMC), transformacija yra vienintelis ir tvarus procesas kuriuo įstaiga gali keisti savo veiklos modelį, siekdama tapti tvariau veikiančia ir mažiau kenksminga aplinkai organizacija. Dažnai įstaigos ar atskiri jos darbuotojai nesiima veiksmų siekdami judėti tvarumo link, nes nesijaučia pajėgūs atlikti viską, kas būtina, norint būti tvariems. Tačiau vienas iš tvarumo principų ir yra - tobulėjimas palaipsniui. Todėl yra visiškai įmanoma pradėti ir palaipsniui kurti savo tvarumo programą ir palaipsniui judėti žaliosios transformacijos link.

IMC žaliosios transformacijos prioritetinių veiklos sričių planas (toliau - Planas) yra įrankis, padedantis pereiti nuo kalbų apie tvarumą, prie realių, pamatuojamų rezultatų kasdienėje veikloje.

Plano tikslas - užtikrinti, kad tvarumo principai būtų ne papildoma veikla, o kasdienėje veikloje taikomi principai, kurių rezultatai yra aiškiai matomi ir pamatuojami.

Planas grindžiamas principu, kad tvarumas ir veiklos efektyvumas yra neatskiriami. Kiekviena numatyta priemonė tiesiogiai prisideda prie išteklių vartojimo mažinimo, veiklos kaštų optimizavimo, procesų efektyvumo didinimo ir neigiamo poveikio aplinkai mažinimo.

Plane sąmoningai orientuojamasi į sprendimus, kuriems nereikalingos didelės investicijos, tačiau kurie leidžia pasiekti greitą ir išmatuojamą efektą. Tokiu būdu užtikrinama, kad tvarumas netampa finansinė įstaigos našta, o priemonė, leidžianti su mažomis sąnaudomis pasiekti realių rezultatų.

Planas taip pat užtikrina, kad IMC veikla būtų suderinta su tarptautiniais ir Europos Sąjungos įsipareigojimais. Jo įgyvendinimas tiesiogiai prisideda prie Darnaus vystymosi tikslų (DVT), ypač klimato kaitos mažinimo, atsakingo vartojimo srityse, Paryžiaus susitarimo dėl klimato kaitos tikslų, mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijas, Europos žaliojo kurso nuostatų, siekiant pereiti prie klimatui neutralios ir išteklius tausojančios ekonomikos, Europos Komisijos įmonių socialinės atsakomybės politikos, įtvirtinančios organizacijų pareigą veikti atsakingai visuomenės ir aplinkos atžvilgiu.

IMC, pradėjęs įgyvendinti šiame Plane numatytas prioritetines sritis, sieks būti pavyzdžiu partneriams bei kitoms institucijoms, parodant, kaip tvarumo sprendimai gali būti taikomi realioje veikloje. Šis Planas leis IMC pereiti nuo pavienių darbuotojų iniciatyvų tvarumo srityje prie nuoseklaus, koordinuoto ir sistemingo tvarumo principų taikymo visos įstaigos mastu.

PRIORITETINĖ SRITIS NR. 1

Energijos vartojimo efektyvumo didinimas ir pastatų tvarumo užtikrinimas.

Energijos vartojimo efektyvumo didinimas IMC veikloje laikytinas esmine prioritetine kryptimi, kadangi energijos ištekliai yra tiesiogiai susiję tiek su įstaigos išlaidų struktūra, tiek su šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų apimtimi. Atsižvelgiant į tai, kad IMC veikla apima laboratorinę infrastruktūrą, kuriai taikomi specialūs mikroklimato, vėdinimo, filtravimo ir saugos reikalavimai, energijos vartojimo režimai privalo būti valdomi sistemiškai,

užtikrinant mokslinių procesų stabilumą. Praktikoje dažnai nustatoma, kad energijos vartojimo intensyvumą lemia ne vien techninės įrangos parametrai, bet ir pastato valdymo sprendimų kokybė, režimų nustatymo logika bei įpročiai. Todėl pagrindinis tikslas šioje srityje yra pereiti prie tokio energijos valdymo modelio, kuriame energijos poreikis nustatomas remiantis faktiniu naudojimu, o ne „istoriniu“ režimų taikymu. Siekiant efektyvumo, būtina užtikrinti, kad pastato šildymo, vėdinimo ir kondicionavimo sistemos veiktų pagal sezoninį ir zoninį principą, atsižvelgiant į patalpų paskirtį, žmonių srautus ir darbo laiką. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas laboratorinėms zonoms, kuriose vėdinimo intensyvumas gali sudaryti reikšmingą energijos sąnaudų dalį. Energijos vartojimo mažinimas neturėtų būti siejamas su mokslinės veiklos apribojimu, bet su energijos švaistymo prevencija, kuri pasiekama organizuojant režimų peržiūrą, automatizacijos sprendimus ir sistemingą priežiūrą. Pažymėtina, kad energijos kainų svyravimai ir geopolitinių veiksnių įtaka energetikai didina būtinybę turėti vidinį energijos vartojimo optimizavimo planą, kuris mažintų IMC finansinį pažeidžiamumą. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad energijos vartojimo efektyvumas yra viena iš sričių, kuriose galima pasiekti santykinai greitų rezultatų, taikant mažos apimties investicijas. Energijos vartojimo efektyvumas turi būti vertinamas kaip ilgalaikis procesas, kuriame derinami techniniai sprendiniai, valdymo priemonės ir nuolatinio gerinimo principas. Tokiu būdu IMC užtikrina, kad energijos vartojimo mažinimas būtų realus, pamatuojamas ir suderinamas su pagrindine institucijos misija.

KAŲ KEISTI?

Energijos vartojimo režimus ir IMC turimo pastato šaldymo, vėdinimo ir oro kondicionavimo (ŠVOK) valdymo logiką, pasitelkiant turimą pastato valdymo sistemą (BMS), taip pat seną apšvietimo infrastruktūrą ir neefektyvius šviesos valdymo režimus bendroje erdvėje, diegiant automatizuotus ir energiją taupančius sprendimus.

KAIP KEISTI?

Atliekant esamų patalpų ir sistemų vertinimą ir energijos vartojimo analizę, maksimaliai išnaudojant pastato valdymo sistemą (BMS). ŠVOK režimų optimizavimui pagal realų patalpų naudojimą (laiką, užimtumą, sezoną). Seną apšvietimo infrastruktūrą palaipsniui keičiant į LED šviestuvus, prioritetą teikiant bendroms ir ilgai apšviečiamoms zonoms, įrengiant judesio daviklius pagalbinėse patalpose ir koridoriuose bei nustatant vieningą apšvietimo standartą visam pastatui.

LAUKIAMAS REZULTATAS.

Mažesnis pastato energijos suvartojimas, mažesnės išlaidos, taupomos lėšos ir mažesnis poveikis aplinkai.

PRIORITETINĖ SRITIS NR. 2

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) emisijų mažinimas per pastatų šildymo, vėdinimo ir kondicionavimo valdymo optimizavimą, naudojant IMC turimą pastato valdymo sistemą (BMS).

Šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijų mažinimas IMC veikloje turi būti siejamas su pastatų energijos ūkio valdymu, kadangi šildymo ir kondicionavimo procesai sudaro reikšmingą IMC energijos suvartojimo dalį ir tiesiogiai daro įtaką bendram ekologiniam pėdsakui. IMC turima pastato valdymo sistema (BMS) šioje srityje yra esminis organizacinis ir technologinis privalumas, kadangi suteikia galimybę centralizuotai valdyti, reguliuoti ir stebėti energijos

naudojamą realiu laiku. BMS naudojimas leidžia pereiti nuo statinio, vienodais režimais paremto pastato eksploataavimo prie dinaminio valdymo modelio, kai šildymo ir kondicionavimo parametrai pritaikomi prie faktinio patalpų naudojimo, sezoniškumo ir darbo organizavimo. Praktikoje tai reiškia, kad IMC gali sistemingai mažinti energijos švaistymą, kai patalpos šildomos ar kondicionuojamos pagal nustatytą režimą, nors realus poreikis konkrečiu metu yra mažesnis arba jo išvis nėra. BMS suteikia galimybę nustatyti zoninį valdymą, t. y. diferencijuoti režimus pagal laboratorijų, administracinių patalpų, bendrųjų erdvių ir pagalbinių zonų paskirtį. Taip užtikrinama, kad energijos resursai būtų nukreipiami į kritiškai svarbias zonas, o mažesnio intensyvumo patalpos būtų eksploatuojamos taupesniu režimu, nepažeidžiant būtinų higienos ir saugos reikalavimų.

Pažymėtina, kad BMS leidžia IMC įgyvendinti sisteminius sprendimus, tokius kaip temperatūrinių grafikų optimizavimas, naktinių ir savaitgalinių režimų taikymas. Šios priemonės nereikalauja didelių investicijų, tačiau sudaro prielaidas reikšmingam energijos vartojimo sumažėjimui ir atitinkamai mažesnėms ŠESD emisijoms, susijusioms su sunaudota elektros energija arba šilumos tiekimu.

Šios prioritetinės srities įgyvendinimas taip pat turi tiesioginę ekonominę naudą, nes mažesnis energijos vartojimas lemia mažesnes eksploatacines sąnaudas ir tuo pačiu didesnę sutaupymą. Tai ypač aktualu atsižvelgiant į energijos kainų svyravimo riziką, kuri viešojo sektoriaus organizacijoms sukuria papildomą finansinį neapibrėžtumą. BMS valdymo integravimas į tvarumo planą suteikia galimybę numatyti aiškius rodiklius, periodiškai peržiūrėti efektyvumą, taip užtikrinant nuoseklų rezultatų siekimą. Tai leidžia IMC parodyti, kad ŠESD emisijų mažinimas vyksta per realius, kasdienėje veikloje taikomus sprendimus, o ne tik deklaracijas. Tokiu būdu BMS panaudojimas tampa praktišku įrankiu, kuris vienu metu padeda taupyti energiją, mažinti ŠESD emisijas ir geriau valdyti pastatą.

KAŲ KEISTI?

Šildymo ir kondicionavimo režimų nustatymo praktiką ir pastato zonų valdymo logiką iš - „*taip visada buvo daroma*“ modelio į valdomą, duomenimis grįstą ir į efektyvumą orientuotą pastato energijos sunaudojimo modelį.

KAIP KEISTI?

Per BMS nustatyti zoninius režimus, įdiegti naktinius/savaitgalinius grafikus, optimizuoti temperatūrinius nustatymus, taikyti automatinį režimų perjungimą, vykdyti periodines peržiūras pagal BMS duomenis.

LAUKIAMAS REZULTATAS.

Mažesnis energijos suvartojimas, mažesnės sąnaudos, sumažintos ŠESD emisijos, didesnis pastato valdymo efektyvumas, mažesnė gedimų ir avarinių režimų rizika, pamatuojami rezultatai.

PRIORITETINĖ SRITIS NR. 3

Laboratorijų tvarumo programa - žalioji laboratorija.

Laboratorijų tvarumo programa - žalioji laboratorija IMC veikloje yra priemonė, leidžianti mažinti organizacijos ekologinį pėdsaką, kartu užtikrinant mokslinės veiklos kokybę, darbuotojų saugą ir atitiktį aplinkosauginiams reikalavimams. Žalioji laboratorija suprantama kaip kryptinga laboratorijų veiklos optimizavimo programa, orientuota į energijos, medžiagų ir atliekų srautų valdymo efektyvinimą, mažinant švaistymą ir užtikrinant, kad tvarumo tikslai būtų pasiekiami per realiai įgyvendinamus sprendimus. Mokslinių tyrimų laboratorijos dažnai

yra didžiausio intensyvumo resursų naudojimo zona, kur susikerta specializuoti procesai, nuolatinis įrangos darbas, aukšti mikroklimato reikalavimai, vienkartinių priemonių naudojimas ir pavojingų atliekų susidarymas. Dėl šios priežasties laboratorijų tvarumas yra viena iš reikšmingiausių sričių, galinčių užtikrinti apčiuopiamą organizacinę naudą - mažinant energijos ir eksploatacines sąnaudas, optimizuojant reagentų ir kitų išteklių naudojimą bei mažinant atliekų susidarymą.

Laboratorinė veikla turi būti organizuojama taip, kad išteklių naudojimas būtų pagrįstas realiu poreikiu, o ne inerciniais įpročiais, susiformavusiais per ilgą laiką. Tai reiškia, kad žalioji laboratorija nėra vien aplinkosauginė iniciatyva, bet laboratorinės veiklos kokybės ir efektyvumo didinimo metodas, leidžiantis mažinti nuostolius ir optimizuoti procesus be neigiamo poveikio mokslinių tyrimų rezultatams. IMC tai sukuria aiškų privalumą: tvarumo priemonės laboratorijose tampa ne papildoma našta, o mechanizmu, kuris didina veiklos efektyvumą, mažina nereikalingas sąnaudas.

Energijos vartojimo efektyvumo aspektas laboratorijose yra vienas svarbiausių, kadangi laboratorinė infrastruktūra turi nuolatinis energijos vartojimo poreikius, susijusius su šildymu, vėdinimu ir kondicionavimu, taip pat su specializuota įranga. IMC turima pastato valdymo sistema (BMS) šioje srityje suteikia įstaigai praktinį pranašumą, nes leidžia mikroklimato režimus valdyti tikslingai, zoniniu principu, orientuojantis į realų patalpų naudojimą ir technologinius reikalavimus. Tai sudaro galimybę mažinti energijos švaistymą tais atvejais, kai laboratorijų ar pagalbinių zonų režimai palaikomi vienodu intensyvumu nepriklausomai nuo faktinio užimtumo. BMS sprendimai leidžia IMC ne tik mažinti energijos sąnaudas ir su jomis susijusias ŠESD emisijas, bet ir užtikrinti stabilesnę laboratorinę aplinką, nes mikroklimato parametrai gali būti stebimi nuosekliai ir koreguojami laiku. Tokiu būdu laboratorijų tvarumo programa tampa tiesiogiai susieta su organizacijos ekonominiais interesais, nes mažesnis elektros vartojimas laboratorijų zonoje reiškia mažesnes išlaidas, o tuo pačiu - aiškiai pamatuojamą ekologinį efektą per sumažintas netiesiogines emisijas.

Žaliosios laboratorijos kontekste būtina atkreipti dėmesį ir į didžiausius laboratorijų „nematomus“ energijos vartotojus, kurie dažnai nėra vertinami kaip prioritetas vien dėl to, kad jų poveikis nėra tiesiogiai matomas kasdienėje veikloje. Vienas tokių elementų yra traukos spintos ir su jomis susijusi ventiliacija, kuri gali generuoti reikšmingą nuolatinę energijos apkrovą. Todėl laboratorijų tvarumo programoje svarbu įtvirtinti traukos spintų naudojimo discipliną, apibrėžiant, kada jos turi būti naudojamos, kokia tvarka užtikrinamas saugus režimas ir kaip išvengiama perteklinio oro srautų palaikymo. Kitas reikšmingas energijos vartotojas yra laboratorinė šaldymo infrastruktūra, įskaitant -80°C ir didesnės minusinės temperatūros šaldiklius, kurie veikia nuolat ir ilgą laiką formuoja stabilų, didelį elektros energijos suvartojimą. Šaldiklių eksploatavimo efektyvumas tiesiogiai priklauso nuo mėginių ir reagentų valdymo tvarkos ir realaus poreikio palaikyti perteklines atsargas. Dėl šios priežasties žalioji laboratorija turi apimti šaldymo grandinės optimizavimo priemones, kurios gerina mėginių/reagentų valdymą, mažina nereikalingą kaupimą ir kartu sudaro prielaidas mažinti energijos sąnaudas, neprarandant mokslinių procesų patikimumo.

Medžiagų ir reagentų naudojamų laboratorijose optimizavimas yra kita svarbi žaliosios laboratorijos dalis, nes laboratorijose sunaudojamos priemonės ir reagentai sudaro reikšmingą išlaidų dalį, o netiksli planavimo praktika dažnai lemia švaistymą. Todėl reagentai ir kitos medžiagos turi būti planuojamos pagal realius tyrimų ciklus, o laboratorijose palaikomas „būtino kiekio“ modelis. Taip pat svarbu skatinti praktinį resursų panaudojimo racionalizavimą per tarplaboratorinį bendradarbiavimą, kuri mažina priemonių dubliavimą ir nurašymus.

Atliekų srautų valdymas žaliosios laboratorijos programoje yra svarbi dalis tiek tvarumo, tiek atitikties ir saugos požiūriu. Laboratorinės atliekos, ypač pavojingos, reikalauja griežto atskyrimo ir kontrolės, nes netinkamas rūšiavimas didina pavojingų atliekų kiekį vien dėl klaidų ir sukuria papildomas tvarkymo sąnaudas. Svarbu užtikrinti, kad laboratorijose būtų

standartizuotas atliekų atskyrimo modelis, aiškiai apibrėžiantis pavojingus ir nepavojingus srautus, konteinerių ženklimą, laikymo vietas ir surinkimo tvarką. Tuo pačiu IMC turi siekti atliekų prevencijos, t. y. mažinti atliekų susidarymą dar prieš atliekų tvarkymo etapą, per racionalesnį resursų naudojimą ir mažesnę vienkartinių priemonių švaistymą. Vienkartinių priemonių mažinimas laboratorijose turi būti vertinamas atsakingai, nepažeidžiant saugos ir kokybės reikalavimų, tačiau principas turi būti aiškus: ten, kur įmanoma, mažinamas perteklinis vienkartinių priemonių naudojimas, mažinama pakuočių apimtis, o perdirbami srautai apsaugomi nuo tapimo pavojingais dėl neteisingo sumaišymo.

Žaliosios laboratorijos įgyvendinimas turi būti organizuojamas etapais, siekiant užtikrinti priemonių realų pritaikomumą ir išvengti mokslinės veiklos trikdžių. Rekomenduotina pradėti nuo bandomųjų laboratorijų, kuriose būtų nustatomi praktiniai standartai ir įvertinamas priemonių poveikis. Vėliau priemonės gali būti nuosekliai išplečiamos visame institute, užtikrinant vienodą standartų taikymą. Šioje srityje svarbi ir darbuotojų įtrauktis, nes laboratorijų tvarumo priemonės tiesiogiai susijusios su kasdiene darbuotojų veikla. Todėl būtina užtikrinti, kad taisyklės būtų suprantamos, praktiškai pritaikomos ir palaikomos nuolatiniu mokymų bei informavimo procesu. Administracijos požiūriu, tokia programa sudaro prielaidas aiškiai valdomai pažangai: laboratorijų tvarumas tampa išmatuojamu organizacijos veiklos efektyvumo komponentu, o tvarumo tikslai įgyvendinami per konkretų resursų vartojimo ir atliekų srautų mažinimą.

KĄ KEISTI?

Laboratorijų energijos režimų valdymą, pereinant prie zoninio, faktiniu poreikiu grįsto valdymo ir mažinant perteklinius režimus. Taip pat būtina tobulinti traukos spintų naudojimo discipliną ir šaldymo infrastruktūros eksploatavimo praktiką, siekiant mažinti energijos nuostolius ir užtikrinti patikimą mėginių ir reagentų valdymą. Reikalinga stiprinti reagentų, medžiagų ir vartojamųjų priemonių planavimo praktiką, mažinant perteklinį kaupimą, dubliavimą ir nurašymus. Papildomai būtina standartizuoti laboratorinių atliekų srautų valdymą ir rūšiavimo discipliną, užtikrinant teisingą pavojingų ir nepavojingų atliekų atskyrimą bei atliekų prevencijos principų taikymą.

KAIP KEISTI?

Pasitelkiant BMS įdiegti zoninius laboratorijų režimus ir nustatyti aiškius mikroklimato parametrų intervalus pagal patalpų paskirtį ir faktinį naudojimą, vykdant periodines režimų peržiūras. Traukos spintų įranga turi būti naudojama tik pagal paskirtį ir nebūtų palaikomi pertekliniai režimai, kartu vykdant periodines patikras ir darbuotojų instruktavimą. Optimizuoti laboratorinių šaldiklių naudojimą per mėginių ir reagentų poreikio planavimą, Taikyti „būtinio kiekio“ principą ir dubliuojamų pirkimų prevenciją, taip mažinant nurašymus. Standartizuoti laboratorinių atliekų rūšiavimo sistemą su vienodu ženkliniu, aiškiai apibrėžtais srautais, mokymais ir kontrolės patikromis, siekiant mažinti pavojingų atliekų kiekį. Žaliosios laboratorijos programą įgyvendinti etapais per bandomąsias laboratorijas, siekiant nuosekliai išplėsti jas visame institute.

LAUKIAMAS REZULTATAS.

Sumažintos laboratorijų energijos sąnaudos ir su jomis susijusios ŠESD emisijos, ypač per ŠVOK, traukos spintų ir šaldymo infrastruktūros optimizavimą. Mažesnis medžiagų ir reagentų švaistymas bei mažesnės laboratorinių pirkimų sąnaudos, dėl racionalesnio planavimo ir dubliavimo prevencijos. Sumažintas pavojingų atliekų kiekis ir mažesnės atliekų tvarkymo sąnaudos, dėl teisingo atskyrimo ir prevencijos principų taikymo. Sustiprinta laboratorijų sauga, procesų disciplina ir veiklos patikimumas. Padidintas IMC veiklos efektyvumas ir

reputacinė vertė, demonstruojant, kad įstaiga taiko modernią, saugią ir tvariai valdomą laboratorijų veiklos praktiką, suderinimą su aukštais moksliniais standartais.

PRIORITETINĖ SRITIS NR. 4

Atliekų prevencijos, rūšiavimo ir pavojingų atliekų kontrolės stiprinimas.

Atliekų prevencija ir tvarkymas IMC veikloje turi būti vertinami kaip kompleksinė sritis, apimanti tiek aplinkosauginius, tiek saugos, tiek teisės aktų atitikties aspektus. Mokslo institucijoje susidaro įvairių kategorijų atliekos, įskaitant buitines kilmės, laboratorines, biologines ir chemines atliekas, kurioms taikomi skirtingi tvarkymo reikalavimai. Praktikoje pavojingų atliekų valdymas reikalauja aiškiai apibrėžtų procedūrų laikymosi ir nuoseklios kontrolės, nes netinkamas atskyrimas ar ženklavimas gali sukelti klaidas, padidinti tvarkymo kaštus ir sukurti pažeidimų rizikas. Todėl atliekų valdymo sistemos stiprinimas turi būti grindžiamas prevencijos principu, siekiant mažinti atliekų susidarymą dar prieš joms atsirandant. Prevencijos logika reiškia, kad būtų mažinamas perteklinis vartojimas ir nereikalingos pakuotės. Pažymėtina, kad kiekviena atlieka organizacijoje atspindi išteklių panaudojimo neefektyvumą, todėl atliekų mažinimas yra tiesiogiai susijęs su ekonominiu racionalumu.

Atliekų rūšiavimas yra organizacijos brandos ir valdymo kultūros indikatorius. Tvarkinga, aiški ir visame institute vienodai veikianti rūšiavimo sistema parodo, kad organizacija geba įgyvendinti taisykles, valdyti procesus ir laikytis nustatytų standartų. Tai turi tiesioginę reputacinę vertę, ypač institucijai, kuri vykdo mokslinę veiklą, dalyvauja tarptautiniuose projektuose ir siekia būti patikima partnerė. Tvarumo srityje nuoseklumas yra itin svarbus, todėl net ir buitinių atliekų rūšiavimas tampa matomu signalu, kad organizacija žaliają transformaciją įgyvendina ne tik dokumentuose, bet ir kasdienėje praktikoje. Galiausiai, atliekų rūšiavimas sukuria prielaidas atliekų prevencijai, nes pradėjus matyti realius atliekų srautus ir jų kiekius, organizacija gali identifikuoti, kur susidaro perteklinės atliekos ir kokie procesai generuoja didžiausią švaistymą. Tai leidžia pereiti į aukštesnį tvarumo lygį, kai ne tik rūšiuojama, bet ir mažinamas atliekų susidarymas per pirkimų optimizavimą, daugkartinių priemonių taikymą ir efektyvesnį planavimą.

KĄ KEISTI?

Mažinti atliekų susidarymą, didinti efektyvų atliekų rūšiavimo sistemos funkcionavimą, pereinant nuo mišrių atliekų dominavimo prie aiškiai reglamentuotos ir visame institute vienodai taikomos rūšiavimo sistemos. Būtina keisti darbuotojų kasdienesis įpročius, kai atliekos išmetamos „*patogiausiu būdu*“, neatsižvelgiant į jų išrūšiavimą.

KAIP KEISTI?

Užtikrinant, kad administracinėse, laboratorinėse ir bendrose erdvėse būtų aiškiai atskirti pagrindiniai buitinių atliekų srautai: popierius/kartonas, plastikas ir pakuotės, stiklas bei mišrios komunalinės atliekos. Užtikrinti, kad rūšiavimo konteineriai būtų išdėstyti pagal darbuotojų judėjimo logiką (virtuvėlės, koridoriai, bendros zonos), o ne tik vienoje vietoje formaliai. Taikyti vieningą ženklavimo standartą (piktogramos, spalvos, trumpi aprašymai), kad rūšiavimas būtų vienodai suprantamas visiems darbuotojams ir sumažėtų klaidų tikimybė..

LAUKIAMAS REZULTATAS.

Padidėjusi perdirbamų atliekų dalis ir sumažėjęs mišrių komunalinių atliekų kiekis, kas ilgainiui leidžia efektyvinti atliekų tvarkymo sąnaudas ir mažinti ekologinį pėdsaką. Mažesnis

pavojingų atliekų kiekis laboratorijose, dėl teisingo planavimo. Sustiprinta IMC tvarumo kultūra ir darbuotojų įsitraukimas, nes rūšiavimas tampa kasdienės veiklos standartu. Pagerėjęs reputacinis vertinimas partnerių ir kontrolės institucijų kontekste, demonstruojant nuoseklų žaliosios transformacijos įgyvendinimą praktikoje.

PRIORITETINĖ SRITIS NR. 5

Tvarių pirkimų sistemos įtvirtinimas.

Tvarūs pirkimai IMC veikloje turi būti laikomi viena iš didžiausių strateginių poveikį turinčių prioritetinių sričių, kadangi per viešuosius pirkimus IMC formuoja didelę dalį savo netiesioginio ekologinio pėdsako. Tradicinis pirkimų modelis, orientuotas vien į mažiausią kainą, neužtikrina optimalaus sprendimo ilgalaikėje perspektyvoje, nes nevertina eksploataavimo sąnaudų, energijos efektyvumo, remonto galimybių ir atliekų susidarymo. Tvarūs pirkimai prisideda prie ekonominio efektyvumo, nes mažina paslėptas sąnaudas, susijusias su atliekų tvarkymu, įrangos gedimais ir energijos vartojimu. Ilgainiui tvarių pirkimų sistemos įtvirtinimas leidžia IMC tapti pavyzdžiu kitoms institucijoms, užtikrinant, kad viešieji ištekliai būtų naudojami racionaliai, skaidriai ir atsakingai.

KAŲ KEISTI?

Pirkimų dokumentų reikalavimus skiriant didesnę dėmesį tvarumui, vertinant eksploataavimo sąnaudas, garantinius laikotarpius.

KAIP KEISTI?

Įtraukti aiškius tvarumo reikalavimus į pirkimų dokumentus, vertinant ne tik mažiausią kainą, bet ir viso gyvavimo ciklo sąnaudas (įsigijimas, eksploataavimas, priežiūra, utilizavimas). Nustatyti reikalavimus energijos efektyvumui, ilgaamžiškumui, garantiniams laikotarpiams ir remonto galimybėms. Skatinti sprendimus su mažesniu pakuočių kiekiu ir galimybe naudoti pakartotinai ar perdirbti.

LAUKIAMAS REZULTATAS.

Mažesnės ilgalaikės sąnaudos, dėl efektyvesnių ir ilgaamžiškesnių sprendimų, mažesnis atliekų ir pakuočių kiekis. Sumažėjęs netiesioginis poveikis aplinkai ir padidėjusi įsigyjamų prekių ir paslaugų kokybė bei ilgaamžiškumas.

PRIORITETINĖ SRITIS NR. 6

Vandens išteklių naudojimo efektyvinimas.

Vandens išteklių naudojimo efektyvinimas IMC veikloje laikytinas reikšminga tvarumo ir racionalaus išteklių valdymo kryptimi, prisidedančia prie ekologinio pėdsako mažinimo ir veiklos efektyvumo didinimo. Nors vandens vartojimas dažnai vertinamas kaip mažesnės svarbos sritis, palyginti su energijos sąnaudomis ar atliekų tvarkymu, praktikoje vandens naudojimas yra glaudžiai susijęs su bendru organizacijos resursų vartojimu, eksploatacinėmis išlaidomis bei netiesioginiu poveikiu aplinkai. Vanduo naudojamas ne tik kasdieninėse administracinėse veiklose, bet ir laboratoriniuose procesuose. Todėl esminis šios prioritetinės srities tikslas yra užtikrinti, kad vandens resursai būtų naudojami racionaliai, o vandens švaistymas būtų mažinamas per techninius sprendimus.

Vandens taupymo priemonės gali būti taikomos tiek techniniu, tiek organizaciniu lygmeniu. Administracinėse ir bendrose erdvėse dažnai pakanka diegti vandens srautą ribojančius

sprendimus bei standartizuoti įrangą, siekiant mažinti perteklinį vartojimą. Laboratorinėje aplinkoje vandens naudojimo optimizavimas turi būti derinamas su kokybės ir saugos reikalavimais, todėl būtina taikyti atsargų, etapais vykdomą priemonių diegimą, iš anksto įvertinant galimą poveikį procesams. Tvarumo požiūriu svarbu pabrėžti, kad vandens vartojimo mažinimas dažnai reiškia ir mažesnę netiesioginį poveikį aplinkai, nes vandens tiekimo, pašildymo ir nuotekų tvarkymo procesai reikalauja energijos. Tai reiškia, kad vandens efektyvinimas prisideda ne tik prie vandens sąnaudų mažėjimo, bet ir prie bendro energetinio efektyvumo. Ilgainiui racionalus vandens išteklių valdymas prisideda prie IMC tvarumo kultūros stiprinimo, nes formuoja atsakingo išteklių naudojimo standartą, kuris yra aktualus tiek laboratorijose, tiek administracinėje veikloje. Tokiu būdu vandens naudojimo efektyvinimas tampa nuoseklia žaliosios transformacijos plano dalimi, kuri užtikrina ne tik aplinkosauginę, bet ir ekonominę bei organizacinę vertę.

KĄ KEISTI?

Administracinėse ir bendrose patalpose užtikrinti efektyvų vandens naudojimą vertinant ir, esant poreikiui, atnaujinant santechninę įrangą.

KAIP KEISTI?

Administracinėse ir bendrose patalpose diegti vandens vartojimo efektyvinimo priemonės, tokias kaip srauto ribotuvai, taupūs maišytuvai ar kiti techniniai sprendimai, kurie mažina suvartojimą neprastinant higienos sąlygų. Laboratorijose vandens vartojimo optimizavimą vykdyti etapais, pradedant nuo didžiausią vartojimą turinčių procesų peržiūros, užtikrinant, kad sprendimai neprieštarautų saugos ir kokybės reikalavimams.

LAUKIAMAS REZULTATAS.

Sumažintas bendras vandens suvartojimas ir su tuo susijusios eksploatacinės sąnaudos, taip pat sumažinti vandens nuostoliai, dėl nuotėkių prevencijos. Padidintas vandens vartojimo skaidrumas, leidžiantis priimti sprendimus remiantis objektyviais duomenimis. Mažesnis netiesioginis poveikis aplinkai, dėl sumažėjusio vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo energijos poreikio.

PRIORITETINĖ SRITIS NR. 7

Skaitmenizavimas, IT sprendimų efektyvumas ir popieriaus naudojimo mažinimas.

Skaitmeninių procesų plėtra IMC veikloje turi būti vertinama kaip galimybė mažinti administracinę naštą ir popieriaus vartojimą. Siekiant balanso tarp skaitmenizavimo ir tvarumo, būtina optimizuoti duomenų saugojimą, racionaliai valdyti atsarginių kopijų apimtį ir pasirinkti energiją taupančius IT sprendimus. Taip pat svarbu skatinti skaitmeninių dokumentų naudojimą kasdienėje veikloje, mažinant spausdinimo poreikį ir pereinant prie elektroninių procesų, kur tai yra įmanoma.

IT įrangos pirkimus vykdyti renkant efektyvesnę, ilgaamžiškesnę ir lengviau prižiūrimą įrangą, vertinant ne tik įsigijimo kainą, bet ir eksploatacines sąnaudas. Elektronikos atliekų tvarkymas turi būti reglamentuotas taip, kad būtų užtikrintas atsakingas utilizavimas, o esant galimybei - įrangos pakartotinis panaudojimas

KĄ KEISTI?

Mažinti popierinių dokumentų naudojimą, nuosekliai pereinant prie elektroninių procesų (dokumentų rengimo, derinimo, pasirašymo ir archyvavimo), taip pat užtikrinti efektyvios ir

ilgaamžės IT įrangos naudojimą, parenkant įrenginius su mažesnėmis elektros energijos sąnaudomis.

KAIP KEISTI?

Pereiti prie elektroninių dokumentų ir procesų (el. parašai, skaitmeninės formos, dokumentų valdymo sistema), nustatyti aiškias spausdinimo mažinimo taisykles (naudoti dvipusį spausdinimą). Rinktis energiją taupančią IT įrangą, planuoti jos ilgesnį naudojimą, o pasibaigus naudojimui - užtikrinti tinkamą utilizavimą ar pakartotinį panaudojimą.

LAUKIAMAS REZULTATAS.

Mažesnis popieriaus vartojimas, taupomos lėšos ir mažesnė administracinė našta. Prisidedama prie miškų išsaugojimo ir mažesnio poveikio aplinkai. Efektyviau naudojami IT resursai, mažėja energijos sąnaudos ir elektronikos atliekų kiekis. Skaitmeniniai procesai leidžia dirbti greičiau ir paprasčiau.

PRIORITETINĖ SRITIS NR. 8

Nuotolinio darbo ir nuotolinių susitikimų skatinimas, mažinant kelionių ir transporto poveikį aplinkai.

Nuotolinio darbo ir nuotolinių susitikimų skatinimas IMC veikloje laikytinas viena efektyviausių organizacinių priemonių, leidžiančių mažinti ekologinį pėdsaką be reikšmingų papildomų investicijų. Ši prioritetinga sritis grindžiama tuo, kad dalis kelionių į darbą ir su juo susijusių veiklų atsiranda ne dėl realios būtinybės, o dėl įpročių ir nusistovėjusių darbo organizavimo praktikų. Ši priemonė ypač aktuali IMC projektinėje veikloje.

Nuotolinis darbas vertinamas kaip praktinė priemonė mažinti darbuotojų kasdienio judėjimo poreikį ir su transportu susijusias emisijas, kurios dažniausiai priskiriamos netiesioginio poveikio kategorijai. Mažesnis atvykimų į darbą intensyvumas reiškia mažesnius transporto srautus, mažiau sunaudojamo kuro ir mažesnę oro taršos bei ŠESD emisijų kiekį.

Be aplinkosauginės naudos, nuotolinis darbas leidžia efektyviau panaudoti darbo laiką - mažėja laikas, skiriamas kelionėms, didėja lankstumas planuojant veiklą, ypač projektinėje IMC veikloje. Todėl nuotolinio darbo taikymas turi būti aiškiai reglamentuotas, užtikrinant balansą tarp tvarumo tikslų ir veiklos kokybės.

Kita svarbi šios srities dalis - nuotolinių susitikimų taikymas, kai fizinis dalyvavimas nėra būtinas. Praktikoje dažnai patiriamos perteklinės komandiruočių ir tarnybinių kelionių sąnaudos vien dėl įpročio rinktis kontaktinį bendravimą. Tuo tarpu nuotoliniai susitikimai leidžia pasiekti tą patį sprendimų priėmimą ir efektyvumą, kartu mažinant kelionių laiką, finansines sąnaudas ir su transportu susijusias CO₂ bei ŠESD emisijas.

Ši priemonė ypač aktuali projektų valdymo ir partnerystės veiklose, kur susitikimų dažnis yra didelis, o jų turinys dažnai yra informacinis ar koordinacinis. Nuoseklus nuotolinio darbo ir susitikimų taikymas leidžia IMC ne tik mažinti poveikį aplinkai, bet ir efektyviau organizuoti veiklą bei taupyti išteklius.

KAJ KEISTI?

Darbo organizavimo praktiką, kad nuotolinis darbas būtų taikomas nuosekliai, o ne tik išimtiniais atvejais, aiškiai apibrėžiant, kada ir kokiomis sąlygomis jis taikomas, bei užtikrinant, kad tai netrukdytų darbo kokybei ir rezultatams

KAIP KEISTI?

Parengti aiškią nuotolinio darbo tvarką, nustatant, kada ir kokiomis sąlygomis jis taikomas. Užtikrinti, kad darbuotojai turėtų reikiamas priemones ir galėtų efektyviai dirbti nuotoliniu būdu. Skatinti planuoti darbus taip, kad nuotolinis darbas būtų realiai pritaikomas kasdienėje veikloje, išlaikant darbo kokybę ir rezultatus. Periodiškai peržiūrėti, kaip nuotolinis darbas taikomas praktikoje, ir, jei reikia, koreguoti nustatytą tvarką

LAUKIAMAS REZULTATAS.

Efektyvesnis darbo laiko panaudojimas - mažėja kelionėms skiriamas laikas, didėja darbų organizavimo lankstumas. Kartu mažėja darbuotojų judėjimo poreikis, sunaudojamo kuro kiekis bei su tuo susijusios CO₂ ir ŠESD emisijos.

Mažėjant fiziniam darbo vietų užimtumui, mažėja elektros energijos, vandens ir kitų išteklių suvartojimas, efektyviau naudojama esama infrastruktūra ir patiriamos mažesnės veiklos sąnaudos. Nuoseklus nuotolinio darbo taikymas leidžia užtikrinti darbo kokybę, racionalų išteklių naudojimą ir stiprina IMC, kaip modernios, efektyviai valdomos ir tvarumo principus praktiškai įgyvendinančios įstaigos įvaizdį, prisidedant prie žaliosios transformacijos tikslų įgyvendinimo.

PRIORITETINĖ SRITIS NR. 9

Tvarumo ambasadoriai.

Tvarumo priemonių įgyvendinimas IMC neatsiejamas nuo darbuotojų įsitraukimo į šią veiklą. Praktikoje net ir geros priemonės gali neduoti norimo rezultato, jei darbuotojai nesupranta jų tikslo arba neturi aiškių veikimo taisyklių. Darbuotojų įtraukimas leidžia identifikuoti praktines problemas ir sprendimus, kurie vadovybei gali būti nematomi, todėl rekomenduotina sukurti vidinę pasiūlymų ir iniciatyvų sistemą - tvarumo ambasadorių tinklą - jis sukuria aiškų tarpinį lygmenį tarp administracijos sprendimų ir praktinio įgyvendinimo padaliniuose. Dažnu atveju taikomos tvarumo priemonės užstringa ne dėl to, kad jos blogos, o dėl to, kad nėra kas užtikrina jų kasdienį pritaikymą, stebėseną ir nuoseklų vykdymą. Ambasadoriai šią spragą užpildo - jie tampa atsakingais asmenimis, kurie padeda priemonės taikyti praktikoje, koordinuoja jų įgyvendinimą ir užtikrina, kad planas būtų realiai vykdomas, o ne liktų tik dokumentas. Tai reiškia, kad atsiranda aiškus mechanizmas, padedantis priemonės realiai taikyti kasdienėje veikloje ir užtikrinti jų įgyvendinimą.

Toks tinklas duoda labai aiškią naudą atskaitomybės požiūriu. Pirma, ambasadoriai leidžia tvarumo veiksmus paversti pamatuojamais, nes padeda rinkti duomenis apie tai, kas iš tikrųjų vyksta padaliniuose: ar veikia atliekų rūšiavimas, ar laikomasi nustatytų režimų, ar sumažėjo švaistymas, ar kyla praktinių kliūčių. Antra, jie leidžia greitai identifikuoti problemas ir nukrypimus dar ankstyvoje stadijoje, kai sprendimai kainuoja mažiau ir nereikia „gesinti“ situacijos vėliau. Trečia, ambasadoriai padeda užtikrinti vienodą tvarumo taikymą visoje įstaigoje, nes be šio tarpinio lygmens dažnai susiformuoja skirtingos praktikos skirtinguose skyriuose. Ketvirta, jie suteikia struktūruotą grįžtamąjį ryšį, o ne pavienes nuomones ar atsitiktinius komentarus, todėl sprendimai gali būti priimami remiantis realia situacija.

Praktine prasme tvarumo ambasadoriai įstaigai duoda ir ekonominę naudą, nors ji ne visada iš karto matoma kaip tiesioginis sutaupymas. Kai priemonės įgyvendinamos nuosekliai, mažėja taip vadinamų tyliųjų nuostolių - energijos švaistymo, nereikalingų pirkimų, neteisingai surūšiuotų atliekų, perteklinių užsakymų ir t.t. Ambasadoriai padeda užtikrinti, kad tokie dalykai būtų pastebimi ir koreguojami laiku, o tai ilgainiui mažina sąnaudas. Be to tokia sistema leidžia parodyti, kad tvarumas yra valdomas ir kontroliuojamas procesas, o ne vien komunikacinė iniciatyva.

KĄ KEISTI?

Keisti tvarumo priemonių įgyvendinimo organizavimo modelį, pereinant nuo vien tik centralizuoto valdymo (*kai tvarumo klausimai lieka administracijos atsakomybe*) prie decentralizuoto - padaliniuose veikiančio koordinavimo principo. Taip pat būtina keisti situaciją, kai tvarumo priemonės įgyvendinamos fragmentiškai ir nevienodai skirtinguose padaliniuose, nes trūksta aiškių atsakingų asmenų ir nuolatinės stebėsenos. Reikia keisti informacijos (duomenų) rinkimo ir grįžtamojo ryšio praktiką, kad vadovybė turėtų ne pavienius signalus, o reguliariai teikiamą, struktūruotą informaciją apie priemonių įgyvendinimo pažangą, problemas ir poreikius.

KAIP KEISTI?

Sukurti tvarumo ambasadorių tinklą, paskiriant atsakingus asmenis IMC padaliniuose, atsižvelgiant į veiklos specifiką ir tvarumo priemonių poreikį. Patvirtinti aiškų jų vaidmenį ir funkcijas, numatant, kad ambasadoriai padėtų diegti priemones praktikoje, konsultuotų kolegas, stebėtų, kaip laikomasi nustatytų prioritetinių sričių ir teiktų grįžtamąjį ryšį. Nustatyti periodinę atskaitomybės tvarką (pvz., kas mėnesį arba kas ketvirtį), kai ambasadoriai pateikia trumpą informaciją apie situaciją padaliniuose: pasiekimus, problemas, dažniausiai pasitaikančias klaidas, siūlomus patobulinimus.

LAUKIAMAS REZULTATAS.

Užtikrintas nuoseklus tvarumo priemonių įgyvendinimas visame IMC, sumažinant riziką, kad sprendimai liks tik „planavimo dokumentų“ lygmenyje. Sustiprinta atskaitomybė ir kontrolė, nes vadovai gauna periodinę, struktūruotą informaciją apie faktinę situaciją padaliniuose ir gali laiku priimti korekcinius sprendimus. Didėja vienodas priemonių taikymas visoje įstaigoje ypač tokiose srityse kaip atliekų rūšiavimas, energijos režimų laikymasis, resursų planavimas ir prevencinės priemonės. Ilgainiui - didesnis organizacijos veiklos efektyvumas, mažesnis švaistymas, realūs sutaupymai per racialesnį resursų naudojimą ir sustiprinta IMC tvarumo kultūra.

PRIORITETINĖ SRITIS NR. 11

Cheminių medžiagų ir reagentų naudojimo saugos stiprinimas.

Cheminių medžiagų ir reagentų naudojimas IMC veikloje yra neatsiejama mokslinių tyrimų procesų dalis, todėl ši sritis turi būti valdoma taip, kad būtų užtikrinama darbuotojų sauga, tyrimų kokybė, teisės aktų laikymasis ir mažinamas poveikis aplinkai. Mokslinių tyrimų aplinkoje cheminės medžiagos gali būti toksiškos, degios ar kitaip pavojingos, todėl net ir pavieniai tvarkos pažeidimai gali sukelti neigiamas pasekmes. Dėl šios priežasties cheminių medžiagų valdymas turi būti suprantamas ne tik kaip techninis arba laboratorinis klausimas, bet ir kaip nuosekli darbuotojų saugos ir rizikų valdymo sistema, užtikrinanti, kad pavojai būtų identifikuojami, valdomi ir mažinami prevenciniu būdu. Šios prioritetinės srities tikslas yra stiprinti cheminių medžiagų naudojimo praktiką laboratorijose įtvirtinant aiškius reikalavimus, instruktavimo tvarką, darbuotojų kompetencijų palaikymą ir periodinę kontrolę.

Vienas pagrindinių šios srities elementų yra darbuotojų instruktavimas ir praktinių gebėjimų užtikrinimas, nes saugus cheminių medžiagų naudojimas priklauso ne vien nuo priemonių ar įrangos, bet ir nuo darbuotojų elgsenos bei žinių. Laboratorinėje aplinkoje svarbu užtikrinti, kad darbuotojai būtų supažindinami su medžiagų pavojingumu, suderinamumo principais, ženklavimo reikalavimais, saugaus laikymo sąlygomis, avarinių situacijų veiksmais, asmeninių

apsaugos priemonių naudojimu ir pavojingų atliekų atskyrimo tvarka. Instruktavimas turi būti vykdomas ne vien formaliai, bet ir praktiškai orientuotai, kad darbuotojai gebėtų realiai taikyti taisykles kasdienėje veikloje. Taip pat būtina užtikrinti, kad nauji darbuotojai prieš pradėdami savarankišką darbą laboratorijoje gautų pradinį instruktavimą, o esami darbuotojai periodiškai dalyvautų atnaujinamuosiuose mokymuose, ypač keičiantis procesams, naudojamoms medžiagoms ar taikomoms procedūroms.

Kitas svarbus principas yra prevencija, t. y. siekis mažinti cheminių medžiagų perteklinį kaupimą ir nereikalingą naudojimą dar iki atliekų susidarymo stadijos. Per dideli cheminių medžiagų kiekiai laboratorijose didina riziką, dėl laikymo sąlygų, klaidų tikimybės ir pasibaigusio galiojimo medžiagų nurašymo, o tai reiškia papildomas pavojingų atliekų tvarkymo apimtis.

KĄ KEISTI?

Stiprinti darbuotojų saugos instruktavimo ir periodinio mokymų atnaujinimo praktiką laboratorijose, užtikrinant, kad cheminių medžiagų naudojimo reikalavimai būtų suprantami ir taikomi praktiškai. Taip pat būtina mažinti perteklinį cheminių medžiagų kaupimą, taikant „būtino kiekio“ logiką ir stiprinant galiojimo terminų kontrolę.

KAIP KEISTI?

Taikyti laboratorijoms pritaikytą cheminių medžiagų naudojimo saugos instruktavimo tvarką, apimančią pradinį instruktavimą naujiems darbuotojams ir periodinius atnaujinamuosius instruktavimus esamiems darbuotojams. Instrukavimo turinyje aiškiai apibrėžti medžiagų pavojingumo supratimą, saugaus laikymo ir ženklavimo principus, suderinamumo taisykles, asmeninių apsaugos priemonių naudojimą, avarinių situacijų veiksmus ir pavojingų atliekų atskyrimo reikalavimus. Taikyti „būtino kiekio“ principą, kad laboratorijose nebūtų kaupiami pertekliniai reagentų kiekiai, kurie didina švaistymą ir pavojingų atliekų kiekį. Vykdyti periodines vidaus patikras laboratorijose, siekiant įvertinti tvarkos laikymąsi ir laiku koreguoti nustatytus trūkumus.

LAUKIAMAS REZULTATAS.

Sustiprinta darbuotojų sauga ir mažesnė nelaimingų atsitikimų tikimybė, dėl nuoseklaus instruktavimo ir aiškesnių praktinių taisyklių taikymo laboratorijose. Mažesnis cheminių medžiagų švaistymas ir mažesnis pavojingų atliekų susidarymas dėl „būtino kiekio“ principo, galiojimo terminų kontrolės ir tvarkingesnio laikymo. Mažesnės pavojingų atliekų tvarkymo sąnaudos bei mažesnė pažeidimų rizika patikrinimų metu.

PRIORITETINĖ SRITIS NR. 12

Mokslinės veiklos tvarumas per kasdienes sprendimus (be papildomos administracinės naštos).

IMC vykdoma mokslinė veikla - tiek projektinė, tiek nuolatinė tyrimų veikla yra pagrindinė instituto funkcija, todėl būtent joje susiformuoja didelė dalis išteklių vartojimo, atliekų srautų ir bendro poveikio aplinkai. Dėl šios priežasties tvarumo principai turi būti integruojami ne kaip atskira ar papildoma veikla, o kaip natūrali kasdienės mokslinės veiklos dalis.

Mokslinių tyrimų aplinkoje tvarumo poveikis dažniausiai atsiranda ne per strateginius dokumentus, o per kasdienes sprendimus: kaip planuojami reagentų ir priemonių pirkimai, kaip naudojama įranga, kaip organizuojami procesai, kaip tvarkomos atliekos ir kiek išvengiama švaistymo. Todėl ši prioritetinga sritis orientuota į tai, kad tvarumas būtų

pasiekiamas per racionalų resursų naudojimą, efektyvesnį planavimą ir geresnį procesų valdymą.

Šios krypties svarba yra ta, kad net nedideli kasdieniai sprendimai, taikomi visos įstaigos mastu, gali reikšmingai sumažinti medžiagų švaistymą, energijos ir kitų išteklių vartojimą bei su tuo susijusį poveikį aplinkai. Tai leidžia vienu metu pasiekti tiek aplinkosauginius, tiek ekonominius tikslus - mažinti sąnaudas, optimizuoti procesus ir didinti veiklos efektyvumą.

Tvarumo integravimas mokslinėje veikloje turi būti grindžiamas praktine logika - mažinti perteklinį vartojimą, vengti dubliavimo, planuoti poreikius iš anksto ir užtikrinti, kad naudojami ištekliai atitiktų realius tyrimų poreikius. Didelė dalis neefektyvumo atsiranda dėl skubotų sprendimų, nepakankamo koordinavimo ar perteklinio kaupimo, todėl pagrindinis dėmesys turi būti skiriamas planavimo kokybei ir tarpusavio derinimui tarp laboratorijų ir padalinių.

Ši prioritėtinė sritis taip pat glaudžiai susijusi su kitomis IMC tvarumo kryptimis - laboratorijų veikla, atliekų valdymu, energijos vartojimu ir infrastruktūros naudojimu. Todėl tvarumo principai mokslinėje veikloje įgyvendinami ne per atskirus reikalavimus, o per bendrą sistemą ir kasdienę praktiką.

KĄ KEISTI?

Mažinti perteklinį išteklių naudojimą visoje mokslinėje veikloje - ypač susijusį su skubiais pirkimais, dubliuojamais užsakymais, pertekliniais reagentų ir kitų priemonių kiekiais bei dėl to atsirandančiu neefektyviu jų panaudojimu. Stiprinti planavimo praktiką, kad medžiagos ir resursai būtų naudojami pagal realų poreikį. Mažinti nereikalingus veiklos procesus, kurie didina atliekų susidarymą ir išteklių vartojimą.

KAIP KEISTI?

Taikyti paprastą ir nuoseklią planavimo praktiką. Užtikrinti, kad reagentai ir kitos priemonės būtų perkami pagal realų poreikį, vengiant perteklinio kaupimo. Skatinti tarpusavio koordinavimą tarp padalinių ir efektyvesnį turimų resursų panaudojimą.

Integruoti šiuos sprendimus į kasdienę veiklą, užtikrinant, kad jie būtų taikomi praktiškai, be papildomų dokumentavimo ar administracinių procedūrų, ir derėtų su kitomis IMC tvarumo priemonėmis.

LAUKIAMAS REZULTATAS.

Mažesnis medžiagų ir reagentų švaistymas visoje mokslinėje veikloje, mažesnės pirkimų ir pristatymo sąnaudos bei mažesnis atliekų susidarymas, dėl racionalių planavimų.

Sumažėjęs poveikis aplinkai, dėl mažesnio išteklių vartojimo ir atliekų kiekio. Sustiprintas IMC nuoseklumas tvarumo srityje, užtikrinant, kad žaliosios transformacijos principai būtų taikomi kasdienėje veikloje, išlaikant aukštą mokslinių tyrimų kokybę ir įstaigos patikimumą.